ECLI:LV:AT:2020:0604.12812001716.5.L
Lieta Nr. 12812001716, SKK-J-221/2020
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2020.gada 4.jūnijā

Tiesa šādā sastāvā: senatori Artūrs Freibergs, Aija Branta, Sandra Kaija

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar notiesātās /pers. A/ uzdevumā advokāta Dagņa Zacmaņa Kriminālprocesa likuma 63.nodaļas kārtībā iesniegto pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 11.aprīļa lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018.gada 19.februāra spriedumu /pers. A/, personas kods /personas kods/, atzīta par vainīgu Krimināllikuma 329.pantā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīta ar naudas sodu piecu Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā jeb 2150 *euro*.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. A/ atzīta par vainīgu un sodīta pēc Krimināllikuma 329.panta par to, ka, būdama valsts amatpersona, kas par ziņu neizpaušanu bijusi brīdināta un kas saskaņā ar likumu ir atbildīga par ziņu glabāšanu, izpauda neizpaužamas ziņas, kas nav valsts noslēpums.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 21.maija lēmumu, iztiesājot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar /pers. A/ un aizstāvja D. Zacmaņa apelācijas sūdzībām, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018.gada 19.februāra spriedums atstāts negrozīts.

[4] Ar Senāta 2019.gada 24.janvāra lēmumu, izskatot lietu kasācijas kārtībā sakarā ar /pers. A/ un aizstāvja D. Zacmaņa kasācijas sūdzībām, Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 21.maija lēmums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 11.aprīļa lēmumu, atkārtoti iztiesājot lietu apelācijas kārtībā, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018.gada 19.februāra spriedums atstāts negrozīts.

[6] Senāts, iepazīstoties ar /pers. A/ kasācijas sūdzību, tās papildinājumiem un aizstāvja D. Zacmaņa kasācijas sūdzību, ar 2019.gada 9.septembra lēmumu nolēma atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību. Līdz ar to Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 11.aprīļa lēmums stājās spēkā 2019.gada 9.septembrī.

[7] Par Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 11.aprīļa lēmumu notiesātās /pers. A/ uzdevumā advokāts D. Zacmanis iesniedzis pieteikumu Kriminālprocesa likuma 63.nodaļas kārtībā, kurā, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 662.panta pirmo daļu, 663.panta pirmo un trešo daļu, 665.panta pirmās daļas 3.punktu un 666.pantu, lūdz atcelt lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Pieteikums pamatots ar šādiem argumentiem.

[7.1] Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 2.punktā norādīto pārkāpumu, jo, kvalificējot nodarījumu, nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 329.pantu. Tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 564.panta ceturtās daļas pārkāpumu, jo sašaurināti tulkojusi likuma „Par tiesu varu" normas, un nav vērtējusi aizstāvības argumentus par šā likuma 28.^{6}panta septītās daļas, 28.^{7}panta un Informācijas atklātības likuma normu interpretāciju. Tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 511.panta otro daļu, 512.panta pirmo daļu un 564.panta ceturto daļu, jo nav vērtējusi pierādījumus par sniegtās informācijas pieejamību, turklāt nolēmumā sniegusi pretrunīgus atzinumus.

[7.2] Lai noteiktu informācijas statusu (vispārpieejama vai ierobežotas pieejamības), tiesai bija jāvērtē vai informācija, ko sniedza /pers. A/, ir bijusi vispārpieejama, proti, vai tā bija pieejama plašākai sabiedrībai tādējādi, ka jebkura persona var (būtu varējusi) ar to iepazīties. Savukārt informācijas iegūšanas veida sarežģītības pakāpe vai indivīda spēja informāciju atrast nevar būt kritērijs informācijas statusa noteikšanai. /pers. A/ sniegusi vispārpieejamu informāciju, neskatoties uz to, ka viņa ar to iepazinusies Tiesu informācijas sistēmā.

No apelācijas instances tiesas lēmuma izriet, ka uz /pers. A/ nav attiecināms tiesiskās paļāvības princips un Latvijas Republikas Satversmes 100.pantā garantētās tiesības uz vārda brīvību, kā arī 91.pantā garantētā vienlīdzība likuma priekšā, jo tiesa secinājusi, ka citiem ir tiesības iegūt informāciju (kā tiesa norādījusi – no citiem avotiem), bet /pers. A/ no tiem pašiem avotiem un to pašu informāciju nav tiesības iegūt un izplatīt. Šāds atzinums tiesas lēmumu padara par pretrunīgu.

Advokāta ieskatā tiesai saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 564.panta ceturtās daļas nosacījumiem bija jāsniedz vērtējums /pers. A/ apelācijas sūdzības argumentam par likuma „Par tiesu varu" 28.^{7}panta interpretāciju un jāmotivē, kādēļ tā piekrīt vai nepiekrīt, ka sniegtā informācija saskaņā ar minēto likumu ir publicējama.

Tiesa, nevērtējot /pers. A/ liecināto un pierādījumus par informācijas pieejamību, pieņēmuma formā atzinusi, ka no citiem avotiem iegūtās ziņas var nebūt pietiekami precīzas kā tās, kuras iegūtas no Tiesu informācijas sistēmas. Šāds tiesas secinājums nav pamatots ar likumu un pierādījumiem. Tiesa nav vērtējusi izpausto ziņu saturu. Nolēmumā norādīts, ka /pers. A/ izpaudusi arī ziņas par sodu, lai gan viņai inkriminēta tikai soda veida izpaušana.

Tiesas rīcība, nevērtējot aizstāvības pierādījumus, ir pretrunā Kriminālprocesa likuma 15.pantā nostiprinātajam kriminālprocesa pamatprincipam – tiesībām uz taisnīgu tiesu.

[7.3] Apelācijas instances tiesa nav izpildījusi kasācijas instances tiesas norādījumus. Senāts 2019.gada 24.janvāra lēmumā atzina, ka apelācijas instances tiesai bija jāvērtē, vai /pers. A/ operatīvās izstrādes lietas ietvaros sevišķajā veidā veiktajā operatīvās darbības pasākumā iegūto rezultātu izmantošana vainīguma pamatošanā atbilst noziedzīgā nodarījuma raksturam un bīstamībai, un vai ar to netiek pieļauta nesamērīga iejaukšanās personas dzīvē. Advokāta ieskatā apelācijas instances tiesa ir sniegusi vispārīgu vērtējumu par Krimināllikuma 329.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, aprobežojoties ar formālu šī panta redakcijas analīzi, bet nav izvērtējusi konkrēti izskatāmās lietas apstākļus, proti, nav izvērtējusi izskatāmā nodarījuma raksturu un bīstamību.

Motīvu daļa

[8] Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 11.aprīļa lēmums atstājams negrozīts, bet advokāta D. Zacmaņa pieteikums noraidāms.

[8.1] Kriminālprocesa likuma 666.panta otrā daļa noteic, ka pieteikumā vai protestā norāda un motivē nolēmuma pārsūdzēšanas pamatu, kas minēts šā likuma 665.pantā.

Kriminālprocesa likuma 665.pants noteic, ka pieteikumu vai protestu var iesniegt, ja:

1) nolēmumu pieņēmis nelikumīgs tiesas sastāvs;

2) dienesta izmeklēšanā konstatēts, ka nolēmumu kāds no tiesnešiem nav parakstījis tāpēc, ka likumā noteiktajā kārtībā nav piedalījies nolēmuma pieņemšanā;

3) šā likuma 574. vai 575.pantā minētie pārkāpumi noveduši pie notiesātās personas stāvokļa nelikumīgas pasliktināšanās.

Kriminālprocesa likuma 670.panta pirmajā daļā norādīts, ka pieteikumus un protestus par spriedumiem un lēmumiem, kas stājušies spēkā, no jauna izskata Augstākā tiesa šā likuma 582.-586.pantā noteiktajā kārtībā.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, izskatot lietu un pieņemot 2019.gada 11.aprīļa lēmumu pirmās instances tiesas spriedumu atstāt negrozītu, nav pieļāvusi advokāta pieteikumā norādītos Krimināllikuma pārkāpumus un Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus. Pieteikumā pamatā atkārtoti apelācijas sūdzību motīvi, kuri jau izskatīti un argumentēti noraidīti ar apelācijas instances tiesas lēmumu.

[8.2] Pretēji pieteikuma iesniedzēja apgalvojumam apelācijas instances tiesas lēmums atbilst Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas, 512.panta pirmās daļas, 564.panta ceturtās daļas prasībām. Atsauce uz Kriminālprocesa likuma 574.panta 2.punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu – nepareiza Krimināllikuma 329.panta piemērošana, kvalificējot noziedzīgo nodarījumu – nav pamatota, jo apelācijas instances tiesa, tāpat kā pirmās instances tiesa, konstatējusi /pers. A/ darbībās visas nepieciešamās un obligātās Krimināllikuma 329.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes. Noziedzīga nodarījuma kvalifikācija pēc Krimināllikuma 329.panta atbilst par pierādītu atzītā noziedzīgā nodarījuma aprakstam.

[8.3] Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka pirmās instances tiesas spriedums atstājams negrozīts, jo tiesa pierādījumus izvērtējusi atbilstoši likuma prasībām un pamatoti atzinusi /pers. A/ par vainīgu pēc Krimināllikuma 329.panta.

Argumentus, ka informācija, kuru /pers. A/ nosūtīja /pers. B/, nav atzīstama par neizpaužamām ziņām, jo bijusi publicēta un tāpēc atzīstama par vispārpieejamu, Rīgas apgabaltiesa, izvērtējot pierādījumus, noraidījusi kā nepamatotus.

Senāts atzīst, ka atsauce pieteikumā uz Latvijas Republikas Satversmes 91., 100.pantu ir nepamatota. Advokāts nav pamatojis, kādā veidā minēto Latvijas Republikas Satversmes normu pārkāpums izpaudies.

/pers. A/ kā amatpersonas tiesības un iespēja sakarā ar darba pienākumu veikšanu iegūt ierobežotas pieejamības informāciju un to izmantot noteikta normatīvajos aktos. Darbības, kuras inkriminētas /pers. A/ – ierobežotas pieejamības informācijas, tas ir, neizpaužamas ziņas izpaušana personai, kurai nebija tiesību šo informāciju iegūt – nav saistāmas ar Latvijas Republikas Satversmes 91., 100.pantā noteikto.

[8.4] Pretēji pieteikumā apgalvotajam par tiesas pieļautu Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas, 512.panta pirmās daļas, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumu apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi apelācijas sūdzībās izklāstītos argumentus un nepārprotami atzinusi, ka informācija, kuru izpaudusi /pers. A/, nebija vispārpieejama, kā to apgalvo pieteikuma iesniedzējs.

Izvērtējot /pers. A/ iesniegtās izdrukas no Augstākās tiesas mājaslapas un argumentu, ka informāciju, ko viņa sūtījusi, var noskaidrot, izmantojot arī publiskus resursus, tiesa secinājusi, ka šāds arguments ir noraidāms, jo izdrukā nav izklāstītas ziņas par personas sodāmību, bet tajā ir informācija par izskatāmajām lietām un to izskatīšanas rezultātiem.

Rīgas apgabaltiesa atzinusi par nepamatotu apsūdzētās /pers. A/ liecināto, ka līdz 2016.gada decembrim tiesu portāla sadaļā „Tiesu kalendāri" bija iespējams piekļūt vēsturiskajiem datiem par tiesas sēdēm krimināllietās, līdz ar to šī informācija kļūst par vispārpieejamu un publicētu. Liecinieku /pers. B/ un /pers. C/ liecības apstiprina, ka ziņas par /pers. C/ sodāmību nebija publicētas un vispārpieejamas, jo /pers. B/ nevarēja šīs ziņas iegūt no datu bāzes, kur tās ieguva apsūdzētā.

Tiesa pievienojusies prokurora tiesas debatēs apelācijas instances tiesā teiktajam, ka pretēji /pers. A/ viedoklim ne likuma „Par tiesu varu" 28.^{7}pants, ne Ministru kabineta 2009.gada 10.februāra noteikumi Nr. 123 „Noteikumi par tiesu informācijas publicēšanu mājaslapā internetā un tiesu nolēmumu apstrādi pirms to izsniegšanas", neparedzēja tādas informācijas publiskošanu, ko bija izpaudusi /pers. A/. Ne šie, ne citi normatīvie akti neparedzēja publicēt informāciju par konkrētas personas sodāmību (par kādiem noziedzīgiem nodarījumiem persona sodīta, kāds soda veids noteikts, kad spriedums stājies spēkā, u.c.). Normatīvajos aktos paredzētā prasība – anonimizēt tiesu nolēmumus –, kā arī sodāmības atzīšana par ierobežotas pieejamības informāciju ir pretrunā /pers. A/ secinājumiem par informācijas pieejamību. Saskaņā ar minēto Ministru kabineta noteikumu 12. un 12.^{1}punktu ir dzēšama jebkāda informācija, kas satur fizisku personu identificējošus datus. Tas nozīmē, ka jādzēš ir ne tikai vārds, uzvārds, personas kods un citas 12.punktā norādītās ziņas, bet arī citi identificējošie dati, tajā skaitā amati kapitālsabiedrībās. Tas atzīts arī krimināllietai pievienotajā Tiesu administrācijas sniegtajā atbildē, kur norādīts: „Atbilstoši Administrācijas un tiesu praksei, veicot tiesu nolēmumu anonimizāciju, juridisku personu dati (nosaukums, reģistrācijas numurs, adrese) ir jāaizklāj gadījumos, kad šie dati atklāj konkrētas fiziskas personas identitāti, piemēram, krimināllietas nolēmumā, kur fiziskai personai celta apsūdzība kā konkrētas juridiskas personas amatpersonai".

Apelācijas instances tiesa noraidījusi aizstāvības apgalvojumu, ka pirmās instances tiesa nav izvērtējusi likuma „Par tiesu varu" 28.^{2}panta pirmajā daļā noteikto kopsakarā ar Informācijas atklātības likuma 5.panta sestajā daļā noteikto. Publicējot tiesas nolēmumus, aizsedz to informācijas daļu, kas atklāj fiziskās personas identitāti. Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu" 28.^{2}panta piektajā daļā un Ministru kabineta noteikumos Nr. 123 „Noteikumi par tiesu informācijas publicēšanu mājaslapā internetā un tiesu nolēmumu apstrādi pirms to izsniegšanas" noteikto, sagatavojot nolēmumu publicēšanai, datus, kas ļauj identificēt fizisko personu, aizstājot ar atbilstošu norādi. Saskaņā ar Sodu reģistra likuma 3.pantu ziņas par /pers. C/ sodāmību, ko /pers. A/ nodeva /pers. B/, ir ierobežotas pieejamības informācija. Ņemot vērā minēto, apelācijas instances tiesa secinājusi, ka nav pamata uzskatīt, ka /pers. A/ sniegtās ziņas /pers. B/ ir vispārpieejama informācija.

Izvērtējot advokāta pieteikumā norādītās likumu un Ministru kabineta noteikumu normas kopsakarā ar apelācijas instances tiesas lēmumā secināto, Senāts nesaskata pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskuma apšaubīšanai.

Senāts norāda, ka iespējamie trūkumi informācijas sistēmās nepadara valsts aizsargātu informāciju par vispārpieejamu. Sabiedrībai ir tiesības

iepazīties ar spriedumu un tā argumentētu tekstu, kurā ir aizklāti fizisko personu dati.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa lietu iztiesājusi atbilstoši Kriminālprocesa likuma 562.panta prasībām apelācijas sūdzībās izteikto prasību apjomā un ietvaros. Tiesas lēmums atbilst Kriminālprocesa likuma 564.panta prasībām. Apelācijas instances tiesa pierādījumu vērtēšanā nav pieļāvusi Kriminālprocesa likuma pārkāpumus šā likuma 575.panta izpratnē.

[8.5] Advokāts nepiekrīt apelācijas instances tiesas lēmumam, ka nav konstatēta nesamērīga iejaukšanās /pers. A/ dzīvē un operatīvās izstrādes lietā veiktā pasākuma ietvaros iegūtie pierādījumi ir atzīstami par pieļaujamiem.

Kriminālprocesa likuma 572.pantā norādīts, ka kasācijas sūdzībā un protestā jāiekļauj tajā izteikto prasību pamatojums ar norādi uz Krimināllikuma pārkāpumu vai šā likuma normu būtisku pārkāpumu, kā arī motivēts lūgums par lietas skatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē, ja sūdzības vai protesta iesniedzējs to vēlas.

Senāts atzīst, ka advokāts nav pamatojis atbilstoši Kriminālprocesa likuma 572.panta prasībām, kāpēc viņa ieskatā tiesa nav izpildījusi kasācijas instances tiesas norādījumus.

Advokāts norādījis, ka tiesas vērtējums ir vispārīgs, bet pieteikumā nav sniedzis citu vērtējumu, kurš būtu pamatots ar tiesību normām, judikatūrā vai tiesību zinātnē paustām atziņām.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka operatīvās darbības pasākuma ietvaros iegūtās īsziņas nav pamata izslēgt no pierādījumu bāzes, jo pasākums uzsākts un turpināts likumīgi. Tiesa konstatējusi, ka jau vairākus mēnešus pirms attiecīgā operatīvās darbības pasākuma sankcionēšanas Krimināllikuma 329.pantā paredzētais noziedzīgais nodarījums bija atzīts par mazāk smagu noziegumu, proti, tādu, par kuru ir atļauta operatīvā sarunu noklausīšanās.

Apelācijas instances tiesa piekritusi prokurora tiesu debatēs paustajam viedoklim, ka atbilstoši Operatīvās darbības likumam iejaukšanās /pers. A/ dzīvē 2016.gada augustā bija pamatota un operatīvās darbības ceļā iegūto ziņu izmantošana pierādīšanā nav vērtējama kā nesamērīga un kriminālprocesa principiem neatbilstoša, jo Krimināllikuma 329.panta sankcijas grozīšanas viens no galvenajiem mērķiem bija dot iespēju izmantot pierādīšanā ziņas, kas iegūtas operatīvās darbības pasākuma rezultātā. Grozījumu nepieciešamība pamatota ar Krimināllikuma 329.pantā (un citos šajā priekšlikumā norādītajos pantos) minēto noziedzīgo nodarījumu kaitīgumu. Likumdevējs šos grozījumus akceptējis. Apelācijas instances tiesa secinājusi, ka tādā veidā likumdevējs norādījis uz Krimināllikuma 329.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma kaitīgumu, atzīstot par nepieciešamu veikt atbilstošus likuma grozījumus, akceptējot operatīvās darbības pasākumu izmantošanu pierādīšanā, līdz ar to nav pamata secināt, ka šādu ziņu izmantošana apsūdzētās /pers. A/ vainīguma pierādīšanā būtu nepieļaujama kā cilvēktiesību garantēšanas pārkāpums.

Senātam nav pamata apšaubīt apelācijas instances tiesas atzinumu. Apelācijas instances tiesas lēmums arī šajā daļā atbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512., 564.panta prasībām.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587., 662., 665., 670., 672.pantu, tiesa

nolēma:

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 11.aprīļa lēmumu, bet notiesātās /pers. A/ uzdevumā advokāta Dagņa Zacmaņa Kriminālprocesa likuma 63.nodaļas kārtībā iesniegto pieteikumu noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Freibergs A. Branta S. Kaija